

REDACTIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM)

ABONAMENTUL
Pentru Austro-Ungaria:
pe 1 an fl. 10; pe 1/2
an fl. 5; pe 1/4 de an
fl. 2.50; pe 1 lună fl. 1.

N-ri de Duminică pe
an fl. 1.50.

Pentru România și străinătate
pe an 40 franci.

Manuscripte nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM)

INSERȚIUNILE:

pe 1 și jumătate: prima-dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.
a treia oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publi-
cațiune.

Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte.

Scrisori nefrancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Presă-detectiv.

(L.) Caracterizarea aceasta a presei maghiare o găsim într'un ziar unguresc.

Am spus-o însă noi înainte, cu ani de zile, când arătam scaderile presei maghiare, și îndeosebi rolul ce-și luase de a denunța pe... agitatori, zicea ea, dar' în realitate întreaga această atitudine a ei era o înjositoare muncă pe care numai detectivii nenorociți o săvârșesc. Un Român, ceva mai cunoscut, un pas nu pute să facă fără a fi urmărit de detectivii presei maghiare. Ear' detectivi se făcuseră toți imbecilii de funcționari cari socoteau să-și câștige merite patriotice veghiând ca „agitatorii” să nu poată trăda... patria, dând alarma prin presă, așa că un botez, o nuntă ori altă petrecere nu se mai pute face fără asistența gendarmerească. Din parte-le, gendarmii, ca să intre și ei în spiritul „patriotic”, dădeau lungi și misterioase relațiuni despre câte „au pus la cale agitatorii” întreținuți când de Ligă, când de Țarul Rusiei...

Așa s'a ajuns apoi, că azi sunt Unguri, cari mai ușor cred că Turcii sunt cel mai de treabă popor din lume, decât să admită că între Românii cărturari — „kaputos Oláhok” — poate să fie unul care nu are subvenție dela Țarul Rusiei.

Îndeosebi pe vremea zilelor de înălțătoare luptă națională presa maghiară monopolisase cu desăvârșire rolul detectivilor.

Se înțelege, în cele mai multe cazuri, relațiunile ce da publicului, erau pure invențiuni, ear' restul: insinuările cele mai perverse cu scop pe de-o parte de a seduce opinia publică ungurească, pe de altă parte pentru a teroriza pe Românii mai slabi de suflet, ear' celor rei să le dea arme contra luptătorilor naționali.

E un sistem acesta în presa maghiară, și e trist, că s'au găsit Români, cari ori n'au vrut ori n'au știut să înțeleagă care este ținta acestor scrisse ale presei maghiare, ci luându-le drept bani buni, le-au folosit ca arme să lovească în frați.

Am protestat întotdeauna în contra acestor apucături și când ni-s'a dat privilegiu, n'am esitat a rupe vëlul de pe meschina lucrare, pretinsă „patriotică” a presei maghiare.

Am spus în același timp, că păcatele acestea au să se răsbune odată mai ales asupra Ungurilor. Presa lor se îndeletnicește cu lucruri imorale săvârșite întâiu în contra noastră, a naționalităților. Cine ar putea să creadă însă, că odată ajunsă la cel

din urmă grad de rușine, nu va face rău societății ungurești?

A ajuns deja aci.

Eată, într'adevăr, ce scrie organul guvernamental din loc:

„Până aci treacă meargă. În timpul din urmă însă presa noastră nu numai judecă și pedepsește fără a fi competentă, ci unele organe s'au dat la rodul nemernic de a urmări îndeplinind serviciu de detectiv fie în interesul diverselor fracțiuni de partid, fie pentru întreprinderea proprie pe care n'o pot susține decât numai cău-tând scandal, producând cu ori-ce preț sen-sație.

Când aici ajunge o presă, când în loc de a se discuta demn, se face numai licitație de vorbe late, când în loc de fapte, cetitorilor nu li-se dă decât numai incriminări, când spiri-tul dreptății este înlocuit cu acela al reuțății și în loc de a cumpăni situația, se dă numai drumul celor mai abjecte calomnii, când pentru a introna domnia păcătoșilor, se fac întovărășiri criminale: luându-se ca do-vezi mărturii mincinoase pentru a ponegri pe cei cu suflet curat, când cei-ce dețin condeiul se fac detectivi și știu ce au vorbit doi prietini între ei, prietini dintre cari nici unul nu simpatizează cu cel care le publică conversația... imaginată, pentru a pro-duce... scandal, negreșit că o deca-dență este de semnalat.

Ungurii și-o semnaleză pe a lor.

Fi-vor și destul de tari să lecuiască răul?

E treaba lor!

Vorba e însă că răul acesta s'a manifestat și la noi.

Ear' pentru îndreptarea lui trebuie întâiu de toate să se pună capăt vuetului gol care vrea să mascheze o inerție păgubitoare... Din moravurile presei noastre trebuie să dispară apucăturile condamnabile care pe atâția au desgustat dela luptă și peste tot au produs o apăsare, de care e tim-pul suprem să ne scuturăm.

Morala „capitalei”. La alegerea săvârșită eri în Budapesta, a eșit învingător, după-cum se prevedea, *Morzsimyi Károly*, care a intrunit 1866 voturi, contra lui *Braun*, care a avut și el 1064.

Morala și cinstea, a cărei reprezentant se zicea că este ovreiu Braun, a fost îngenunchiată de *Morzsimyi*, cel care a trebuit să depună mandatul și să iasă din clubul guvernamental pentru-că s'a compromis în afaceri neonest.

Incompatibilitatea între mandat și funcțiune, care s'a adus în discuția Dietei, face vâltoare în clubul guvernamental. Deputații sânt în cel mai mare impas, trebuind să aleagă.

Afacerea pare că va avea urmare și pentru orașul Arad, și anume se zice că deputatul Aradului, fostul ministru *Hieronimi*

și va depune mandatul pentru a putea să-și păstreze multe funcțiuni ce ocupă, în deosebi postul de director la Banca Agrară.

Corb la corb nu-și scoate ochii, zice proverbul românesc. Nici deputații maghiari nu e deci cu cale să-și scurteze unul altuia venitele. Cel puțin comisia de incompatibilitate a Dietei maghiare a hotărît, în ședința sa de ieri, că acei deputați cari sunt în relațiuni de contract cu statul, nu ead sub urmările legii de incompatibilitate. Ear' cât despre deputații cari au fost numiți de guvern directori și membri în consiliul de administrație a loteriei de clasă, unde sânt lefuri mari, de oare-ce această loterie intră, conform legii, în practică numai la 1 Maiu, d'asemeni nu pot fi socotiți azi ca contravenind legii.

Mai interesant e faptul, că cei patru deputați excepționali, cari au fost ascultați ieri de comisie, au declarat că acțiunile loteriei de clasă vor fi date altei bănci, nu celei alsaciane, al cărei faliment este deci evident, — ș'anume băncii budapestane, unde deputații guvernamentali excepționali sânt toți directori.

Morala lor...

Procesul din Hódmezö-Vásárhely, unde se face lege asupra unor feare cu formă omenească, este doar' cea mai neagră pată pe nimbul de civilizație și moralitate al acestui secol. E caracteristic, că eroii acestui proces sânt Unguri, și încă din acele părți ale Ungariei, unde acel „ösi virtus” cu care Ungurii se mândrește, s'a păstrat intact de ori-ce influință străină în forma lui genuină, și prin urmare rezultatele lui sânt de a se privi de cele mai caracteristice semne ale individualității maghiare.

Ce s'a întâmplat adevărat? Niște țerani maghiari au descoperit că e foarte bine să nu lucră și totuși să trăiești în belșug. Pe cale cinstită — în lipsă de o avere considerabilă, aceasta este o absurditate, — recurg la mijloace neierate, — la crimă. Iși înscriu pe cei mai de aproape ai lor în reuniuni de înmormântare, apoi îi omoară ca să poată ajunge la o sumă de bani. Așa au ucis, tată, mamă, frate, bărbat și nevestă — fără nici o remușcare. — Modul cum au executat ei aceste crime și amănuntele lor, ne înspăimântă și abia își vine să crezi, că acestea au putut să se întâmple în zilele noastre. Ele își reamintesc, în colorile cele mai vii, îndepărtatele timpuri ale evului mediu, cu toate bestialitățile Borgiescilor; și cazul este cu atât mai bestial, cu cât el trebuie judecat sub raportul cultural și etic al veacului.

Să vedem acum clasa cultă a Ungurilor cum judecă chestiunea. E lucru îndeobște cunoscut, cum presa maghiară, — exprimând opinia publică a societății ungurești, ne tractează pe noi Români cu cele mai absurde epitețe, de câte-ori pentru agitație — va se zice: pentru delict politic, trași sântem la barele judecătii maghiare. Apoi când se 'ntemplă de vre-un țeran de ai noștri desperat comite o crimă, opinia publică maghiară e neîntrecută în zelul cu care generalisând cazul, îl prezentă ca o reflecțiune morala a întregii societăți românești.

Ei nu vęd, că societatea lor e putredă și că pe zi ce merge, face tot mai dese erupțiuni la suprafață, stropind foarte de multe ori persoane foarte marcante din societatea lor; ei nu vęd, că repetirea de tot

deasă, aproape zilnică, a acestor erupțiuni este un simptom care trebuie să inspire cele mai serioase îngrijiri. Toate acestea opinia publică maghiară nu le observă și continuă a mătura înaintea porții noastre, pe când a lor acuși nici deschide nu se mai poate de — gunoii. Ear' când această opinie publică ungurească este silită să se ocupe de murdăriile societății lor, o face aceasta cu atâta superficialitate și naivitate, încât își vine s-o compătimesti; căci tocmai felul acesta naiv și superficial de a judeca este cea mai sigură probă că în multe privințe și în multe părți, societatea maghiară și-a pierdut echilibrul moral.

Un singur, dar' foarte caracteristic cas. „Budapesti Hirlap”, unul din cele mai serioase și de frunte dintre organele publicității maghiare, despre crimele din H. M. Vászrhely, zice:

„...Într'adevăr, dacă n'ai cunoaște virtuțile (?) acestui popor, ar trebui ca în păcatele sale să-l admiri, cu atâta sânge rece, siguranță și precizie își săvârșește crimele sale.”

Va se zice foaia maghiară le socotește monstrilor dela H. M. Vászrhely ca merit bestialitatea cu care își săvârșesc crimele. Pentru societatea maghiară deci desbrăcarea de ori-ce simț omeneș a țaranilor sei este merit?!

Eată moralitatea lor!

Pe noi ne descriu în colorile cele mai grozave, ne presintă ca pe monstrii lumii civilizate de câte ori ne pretindem drepturile, — ear' atunci când ai lor merită cu drept cuvânt numirea de „monstri”, vine societatea maghiară și prin organele sale dă expresiune admirațiunii sale pentru crimele săvârșite de ei.

Și această societate este care ne reprezintă feara în afară, ea ne octroază cultura și morala sa; ea pretinde să ne desbrăcăm de firea noastră, să ne asimilăm ei!?

Eată „civilizatorii orientului” în toată golătatea lor!

Turcii o să rămână îndărăți.

Din Dieta maghiară.

— Ședința dela 22 Martie. —

O ședință pentru care banii au fost ca aruncați. Părinții patriei abia au stat la sfat o oră.

Pulszky Agost, raportorul comisiei financiare depune raportul seu asupra proiectelor de legi financiare.

S'a urmat apoi discuția asupra gestiunii financiare pe anul 1896.

Nagy Sándor, raportor, roagă Dieta să primească socotelile așa cum au fost încheiate de comisie.

Se ia spre cunoștință și raportul privitor la cheltuelile făcute cu Poarta de Fer.

Perczel, ministru de interne, răspunde apoi interpelării lui *Horánszky* asupra abuzurilor săvârșite la *Székelyudvarhely* cu prilejul alegerilor. Afirmă că agenții guvernului sânt nevinovați și că alegerea s'a petrecut în ordine.

Horánszky dovedește cu acte că au fost bătăi și terorisări. „Nici sub absolutism n'a fost un regim mai mizerabil ca azi”, zice numitul deputat.

Maioritatea însă a luat spre cunoștință răspunsul.

Perczel răspunde apoi interpelării lui *Lepsényi* asupra ticăloșilor matriculanților.

La Domnul A. W. SFETESCU

in Satulung via Braşov

se află de vânzare:

Alva Trandafir prima în cutii dela 40 grame până la 2 chilo mărime cu 1 fl. 20 cr. per chilo.

Alva Vanili prima, în cutii aceiaşi mărime 1 fl. 20 per chilo

Icre roşii naturale de crap cu 2 fl. per chilo porto postal priveşte pe cumpărător.

(37) 1—

Cu stimă

A. W. Sfetescu.

4162/896. tkvi szám

[36] 1—1

Arverési hirdményi kivonat.

Az új aradi kir. bíróság mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy „Victoria” takarekpénztár végrehajtónak Sebu Gavriła végrehajtást szenvedő elleni 300 frt fölkövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében az új aradi kir. járásbíróház területén levő Székesuton fekvő a székesuti 301 szám tkv A I. I. rend 590. 591 h. r. sz. alatt felvett ház, udvar és kertre az árverést 441 frt 50 kr. megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1897. évi április hó 10-ik napján d. e. 10 órakor Székesut község-irodájában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Árverezni szándékoznak az ingatlan becsárának 10%-át vagyis 44 frt 15 kr. készpénzben, vagy az 1881. LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminis-teri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Uj Aradon 1896. évi december hó 1-ső napján.

A új aradi kir. bíróság, mint telekkvi hatóság.

Csáklány,
kir. albiró.

O specialitate naturală nepreţuibilă
este apa minerală alcalin-acidă bicarbonată

Isvorul „Matilda” de Bodok

care după experienţele făcute la mai multe facultăţi de medicină s'au dovedit ca o apă medicinală prea eficace şi plăcută mai ales: la conturbări de mistuire, maladiile stomacului, a rinichilor, a beşicii udului şi ale organelor respiratoare etc.

BORVIZ DE PRIMUL RANG

care prin limpezitatea sa rară şi prin conţinutul seu mare în acid carbonic natural de un gust prea plăcut, va îndeplini chiar şi pretenţiunile cele mai delicate, ca cum nici o altă apă minerală.

Deposit în Sighişoara şi Alba-Iulia:

la domnul I. B. Misselbacher sen., Cluj: Szegesvary és társai
Deva: Balog Gyula, Orăştie: Németh János; în Braşov deposit propriu strada Căldărarilor nr. 68, şi se poate comanda şi de adreptul dela administraţiunea subsemnata.

Cu toată stima

Administraţiunea isvorului „MATILDA”:

27— [7]

Josef György,

(comit. Háromszék). Bodok. (Transilvania).

„VICTORIA”

INSTITUT DE CREDIT ŞI DE ECONOMII, SOCIETATE PE ACŢII.

Sediul: Arad, casa proprie, calea Archiducele Iosif Nr. 2.

Înteme ată la 1887.

Capital de acţii: fl. 300.000. Fond de rezervă fl. 100.000.

Depuneri fl. 1.000.000. Circulaţia anuală fl. 15.000.000.

Primeşte depuneri spre fructificare, după care solveşte 5% interes fără privire la termenul de abdicere.

Dare de venit după interese încă o solveşte institutul separat.

După starea casei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abdicere.

Depuneri se pot face şi prin postă şi se efectuează momentan după sosirea comandei.

33— [4]

directiunea institutului.

Frații Schuller & Co

PRIMUL INSTITUT DE ZINCOGRAFIE TRANSILVĂNEAN

în ORĂȘTIE (Szászváros).

Execută ilustrațiuni de ori-ce categorie pentru opuri, cu deosebire prospecte de orașe, albumuri, cărți postale, hârtii de epistole, etc.

[26] 3—3

Mustre și conspecte de prețuri se dau la cerere gratuit.

Împrumuturi de bani pe amortisare

Bani ieftini pe împrumut fără ca capitalul să fie plătit deosebit

cu dobândă de 4⁰/₁₀, 4¹/₂⁰/₁₀ și 5⁰/₁₀

Pe proprietate de pământ și case se dă pe lângă intabulare. Se convertesc datorii mai vechi cu dobânde mai mari, bani gata se pot scoate iute și punctual.

Mijlocește cumpărarea și vânzarea de case și pământuri.

SZÜCS F. VILMOS

[22] 7—10

Ingatlan és földhitel kölcsön intézet
Széchenyi utca 1 sz. Neumann palota átellenében.